

Stručné dějiny filosofie (antika, středověk, novověk, 20. stol)

Obor: křesťanská výchova

KFK/SDF1C, SDF2C, 2006-2007, dvousemestrální přednáška, 2+0 hod., zp+zk

ZS: 19.9.-22.12. 2004, 14 týdnů

LS: 12.2.-16.3./26.3.-30.3/10.4.-18.5. 2005, 12 týdnů

Mgr. L. Chvátal

Cílem přednášek je představit v základních obrysech hlavní proudy a postavy dějin západní filosofie od antiky přes středověk a novověk po filosofii 20. stol. K členění a obsahu přednášek viz přílohu. První semestr je ukončen zápočtovým testem, jehož úspěšné složení je předpokladem k přistoupení k závěrečné zkoušce na konci druhého semestru.

Základní literatura (stručný výběr):

úvod Anzenbacher, A., *Úvod do filosofie*, Praha 1987 (další vydání 90,91,96,04).

základní literatura kurzu

Ricken, F., *Antická filosofie*, Olomouc 1999.

Heinzmann, *Středověká filosofie*, Olomouc 2000.

Scruton, R., *Krátké dějiny novověké filosofie*, Brno 1999.

Kenny, A., *Stručné dějiny západní filosofie*, Praha 2000.

doporučená literatura k rozšíření znalostí

Hussey, E., *Presokratikci*, Praha 1997.

Kirk, G. - Raven, J. - Raven, J., *Předsókratovští filosofové*, Praha 2004.

Graeser, A., *Řecká filosofie klasického období*, Praha, 2000.

Long, A. A., *Hellénistická filosofie*, Praha 2003.

Armstrong, A., *Filosofie pozdní antiky*, Praha 2002.

Libera, A. de, *Středověká filosofie*, Praha 2001.

Röd, W. Novověká filosofie I, Praha 2001.

Röd, W. Novověká filosofie II, Praha 2002.

Petříček, M., *Úvod do současné filosofie*, Praha 1997.

Janke, W., *Filosofie existence*, Praha 1995.

Hroch, J., *Filosofická hermeneutika v dějinách a současnosti*, Brno 1997.

Horyna, B., *Filosofie posledních let před koncem filosofie*, Praha 1998.

Obsah přednášek zimního a letního semestru:

Dějiny filosofie I: Presokratici – středověk

I. Periodizace dějin filosofie

II. Presokratici

- zrod filosofie, prameny
- Milét'ané: Tháles, Anaximandros, Anaximénés
- Xenofanés, Pythágoras, Hérakleitos
- Eleaté: Parmenidés, Zenón
- Empedoklés, Anaxagoras, atomisté Leukipos a Démokritos

III. Sofistika a Sókratés

- sofisté Prótagoras, Gorgias a další
- Sókratés (sókratovská otázka, obecné a nauka o idejích, ctnost, vědění a jednání)

IV. Platón

- život, dílo, forma dialogu, hermeneutické problémy, nepsané nauky
- ontologie
- dialektika a epistemologie
- etika, antropologie, politika
- starší Akadémie

V. Aristotelés

- život, dílo, metoda
- metafyzika (jazyk a ontologie, skutečnost)
- etika
- věda, dialektika, rétorika
- peripatetická škola

VI. Hellénistická filosofie

- stoikové - osobnosti
 - logika
 - fyzika
 - etika
- epikurejci- Epikúros
 - kanonika
 - fyzika
 - etika a náboženství
- skeptikové - pyrrhónská skepse a akademické skepse

VII. Novoplatonismus

- Plótinus
 - doba, nauka a dílo
 - člověk a skutečnost
 - jedno a intelekt
 - od intelektu k látce
- pozdější novoplatonici (Porfyrios, Iamblichos, Proklos, Damaskios)

VIII. Vybrané postavy rané křesťanské filosofie

- Augustinus Aurelius, Boethius, Dionysios Areopagita

IX. Raněstředověká filosofie

- úvod: artes liberales, scholastika jako metoda, recepce Aristotela, židovská a islámská filosofie
- Anselm z Canterbury (vědecká metoda, pravda jako *rectitudo*, důkazy boží existence)
- Pierre Abaelard (logika jazyka a otázka univerzálií, etika, teologická metoda)

X. Filosofie 13. stol.

- Albert Veliký
- Tomáš Akvinský
 - život a dílo
 - přirozená teologie, autonomie rozumu
 - pojmy: látka, forma, substance a akcident
 - ontologie: esence a existence
 - filosofie mysli, racionální poznání Boha – důkazy boží existence
 - morální filosofie
- Bonaventura z Bagnoreggia (filosofie a teologie, filosofická syntéza)

Dějiny filosofie II: Novověk – 20. století

I. Racionalismus

- René Descartes - život a dílo
 - pochybování a *cogito*
 - Bůh, mysl, tělo, hmotný svět
- Benedikt de Spinoza (geometrická metoda, substance, monismus, duše, poznání, etika)
- Gottfried W. Leibniz (substance a jednotliviny, principy, monadismus)

II. Empirismus

- Thomas Hobbes (empirismus, politická filosofie)
- John Locke (teorie idejí, primární a sekundární kvality, substance a osoba, pojem příčiny, politická fil.)
- George Berkeley (idealismus, Bůh a duše)
- David Hume (filosofie mysli, kauzalita, subjekt, etika)

III. Immanuel Kant

- Kantův kopernikánský obrat
- transcendentální estetika
- transcendentální analytika
- transcendentální dialektika
- morální filosofie

IV. Německý idealismus a materialismus

- Johann Gottlieb Fichte (Já a ne-Já)
- Friedrich Wilhelm Joseph Schelling (přírodní filosofie, jednota protikladů)
- Georg Wilhelm Friedrich Hegel (filosofie dějin, dialektická metoda)

V. Filosofie 19. stol.

- Arthur Schopenhauer (svět jako vůle a představa)
- Friedrich Nietzsche (smrt Boha, nadčlověk, vůle k moci)

VI. Filosofické směry 20. stol.

- existencialismus: Sören Kirkegaard, Jean-Paul Sartre, Gabriel Marcel, Karl Jaspers
- Martin Heidegger
- fenomenologie: Franz Brentano, Edmund Husserl
- analytická filosofie: Gottlob Frege, Bertrand Russell, Ludwig Wittgenstein
- hermeneutika: Hans-Georg Gadamer, Paul Ricoeur
- postmoderna: exkurz do německé postmoderní filosofie – Wolfgang Iser, Peter Sloterdijk
- postmoderna: exkurz do francouzské postmoderní filosofie – M. Foucault, J. Derrida